

Burgemeester Hennaarderadeel Ype Rodenhuis zes en half jaar achter de tralies (1875-1882)

Door Jeanine Otten (15 november 2010)

In 1882 werd een voormalige burgemeester van Hennaarderadeel, Ype Rodenhuis YBzn, uit de gevangenis in Leeuwarden ontslagen. Hij was veroordeeld geweest vanwege valsheid in geschrifte[1] en had er zes en half jaar gevangenisstraf opzitten. In het ‘Geheim Register Ontslagen Gevangenen (1882)’ krijgen we meer bijzonderheden over hem te lezen.*

Uit Geheim Register Ontslagen Gevangenen:

N*. 11. Rodenhuis IJBzn., IJpe , oud 43 jaar, ontslagen burgemeester, gehuwd, Protestant, geboren te Harlingen, laatst wonende te Wommels, gemeente Hennaarderadeel, lang 1.67 meter, haar en wenkbr. bruin, voorhoofd smal, oogen grijs, neus gewoon, mond klein, kin rond, baard zonder, aangezicht ovaal, kleur gezond:—

Werd bij arrest van het provinciaal gerechtshof in Friesland dd. 23 Dec. 1875 wegens valsheid in geschriften veroordeeld tot 7 jaar tuchthuisstraf. Hij wordt den 26 Junij e.k. uit de strafgevangenis te Leeuwarden ontslagen en zal zich ter ontvangst zijner uitgaanskas naar Heerenveen begeven. Zijn gedrag in de gevangenis was uitmuntend; hij was als magazijnknecht bij den huisdienst werkzaam en genoot 6 maanden afslag. Hij kan schrijven. Geheim Register. [Mei 1882.][2]

Bij deze beschrijving hoort een kleine foto (carte-de-visite) van Ype Rodenhuis YBzn uit 1882, gemaakt ter gelegenheid van zijn ontslag (Beeldbank Tresoar, identificatienummer JUP0011).

Ype Rodenhuis YBzn werd op 27 september 1838 in Harlingen geboren, in een geslacht van zeehandelaren, als derde kind van zeehandelaar en cargadoor Ype Bouwes Rodenhuis en Albertina van Altena. Grootvader van vaderskant was Bouwe Rodenhuis (overl Harlingen 4 april 1834), eveneens zeehandelaar; grootmoeder van vaderskant, Ymkje Houtsma, werd bij het huwelijk van Ype en Albertina “zeehandelaarsche” genoemd. Zeehandelaren waren eigenaren van kleine of grotere bedrijven die voor derden goederen vervoerden, maar er waren ook bedrijven als houthandelaren en pannenfabrikanten die hun eigen zeeschepen hadden.

Ypes moeder Albertina was een dochter van Johannes Petrus Epajus van Altena (overl Harlingen 2 november 1849), ontvanger der directe belasting in Harlingen, en Hillegonda de Haan. Bij de aangifte van zijn geboorte werd Ype in het geboorteregister ingeschreven onder de voornaam 'Bouwe', maar drie maanden later, op 27 november 1838, werd dit gerespecticeerd en veranderd in 'Ype'. Een paar weken na zijn geboorte namelijk, op 15 oktober 1838, overleed zijn vader Ype Bouweszoon Rodenhuis, slechts 26 jaar oud, in Harlingen in huis A-027 (Noorderhaven 47). Ypes moeder bleef achter met drie kleine kinderen: Hendrika (geb 14 september 1835), Hillegonda (geb 10 mei 1837) en de pasgeboren Ype. Zij is nooit hertrouwd en overleed in Harlingen op 23 april 1887, 77 jaar oud. De naamsverandering van 'Bouwe' in 'Ype' is kennelijk gebeurd ter nagedachtenis van haar man.

Ype Rodenhuis Yz werd in 1868 burgemeester van de gemeente Hennaarderadeel, hij woonde in Wommels. Hij was de opvolger van Cornelis Wichers Wierdsma (1823-1902), deze was in de periode 1850-1868 Grietman / burgemeester van Hennaarderadeel.

De eerste keer dat Ype Rodenhuis Yz. in de kranten voorkomt, is in de Leeuwarder Courant van 20 november 1868: hij maakte toen als burgemeester van Hennaarderadeel bekend dat wegens vernieuwing van de wipbrug in de kunstweg te Easterein de passage met rijtuigen en vee over de brug en de doorvaart aldaar vanaf 20 november tot nadere bekendmaking gestremd zullen zijn.

Op 10 mei 1869 trouwde hij, 30 jaar oud, in de gemeente AEngwirden met Martje Hemminga, oud 28 jaar, geboren 7 maart 1841 te Heerenveen, gemeente AEngwirden, dochter van Gerrit Hemminga en Henderika Petrus Steltman. Op 17 april 1870 werd in Wommels hun eerste kind, zoon Ype, geboren. Een jaar later, op 12 september 1871 werd dochter Henderika geboren.

In 1871 zat Rodenhuis in het bestuur van de Vereniging tot bevordering van het volksonderwijs in Nederland, afdeling Hennaarderadeel. De afdeling was nog niet lang daarvoor opgericht. Het voorlopig gekozen bestuur dat het reglement had ontworpen trad af, vier van de vijf leden werden herkozen, waaronder Ype Rodenhuis. De pas opgerichte

afdeling bestond al uit ruim 40 leden. De vergadering werd gehouden ten huize van kastelein P. Heringa te Easterein (nu café-restaurant Noflik Bergsma, Easterein).

Op 7 januari 1874 trouwde Ypes zuster, Hillegonda, 36 jaar, in Harlingen met Albertus Cornelis van de Water (overl Zevenhuizen 6 augustus 1883), oud 47 jaar, geboren te Zaltbommel, zoon van Jan Hendrik van de Water en Maria Koek, sigarenfabrikant wonende te Amsterdam, weduwnaar van Wendelina Deenink. In hetzelfde jaar 1874 werd Ype Rodenhuis, met ingang van 23 oktober, bij koninklijk besluit herbenoemd tot burgemeester van de gemeente Hennaarderadeel. (LC 16 november 1874).

Maar nog geen acht maanden later viel het doek voor Ype Rodenhuis: bij koninklijk besluit van 2 juni 1875 werd hij (tot 1 september 1875) in zijn functie als burgemeester van de gemeente Hennaarderadeel geschorst. (Leeuwarder Courant 6 juni 1875). Hem werd valsheid in geschrifte ten laste gelegd. Kennelijk had hij onware gegevens opgegeven en/of de verplichting om gegevens te verstrekken geschonden.

In november 1875 ging Ype Rodenhuis naar de gevangenis in Leeuwarden. Op 23 december 1875 werd hij door het provinciaal gerechtshof veroordeeld tot zeven jaar tuchthuis straf en tot het betalen van 66 geldboeten van ieder 50 gulden (Hij moest dus een totaal van 3.300 gulden aan geldboetes betalen). In 1876 werd hij schuldig verklaard aan 33 (in plaats van 189 !) valsheden in publieke akten. Hij werd kennelijk zo zwaar gestraft omdat hij 'openbaar ambtenaar' (burgemeester) was toen hij zijn misdaden beging.

Zes en half jaar later, in juni 1882 werd hij, zes maanden eerder wegens goed gedrag, ontslagen uit het tuchthuis te Leeuwarden, en begaf zich volgens het Geheim Register Ontslagen Gevangenen naar Heerenveen (de geboorteplaats van zijn echtgenote Martje Hemminga) om zijn uitgaanskas in ontvangst te nemen.

Wat er daarna gebeurt met Ype Rodenhuis en zijn gezin, waar ze wonen en hoe hij de kost verdient, is bij gebrek aan gegevens (nog) onbekend. We vernemen niets meer van hem, tot in 1888 zijn zuster Hillegonda (geb 1837), weduwe van A.C van de Water, overlijdt. Henderika Rodenhuis, Ype Rodenhuis en zijn echtgenote Martje Rodenhuis-Hemminga plaatsten een krantenbericht, gedateerd 31 mei 1888, waarin ze hun dank betuigden voor de vele bewijzen van deelneming (advertentie Leeuwarder Courant, 1 juni 1888).

Ook de overlijdensdatum van Ype Rodenhuis YBzn is nog niet achterhaald. Ype Rodenhuis overleed vóór 1921, want zijn echtgenote Martje Gerrits Hemminga overleed te Schoterland op 14 juni 1921, als weduwe van Ype Rodenhuis.

Bronnen:

Leeuwarder Courant 26 november 1875: *De gewezen burgemeester van Hennaarderadeel I.J.R., beschuldigd van valsheid in authentieke geschriften, is deze dagen te dier zake naar den procureur-generaal bij het provinciaal gerechtshof in Friesland verwezen en daarop naar het huis van burgerlijke en militaire verzekering alhier overgebracht. Naar wij vernemen, heeft hij tot zijnen verdediger gekozen den heer mr. A. Bloembergen Ez.*

Leeuwarder Courant 10 april 1876: *Latere dépêche. de hoogeraad heeft den voormaligen burgemeester van de gemeente Hennaarderadeel schuldig verklaard aan 33 in plaats van 189 valscheden, gepleegd in publieke acten. De zevenjarige tuchthuisstraf is gehandhaafd, met veroordeeling tot het betalen van 66 geldboeten ieder van 50 gulden.*

*Met dank aan Stefan Elsinga (Harlingen) voor het attenderen op deze vergeten burgemeester van Hennaarderadeel.

Laatste wijziging: 2010/12/21 20:53u

Noten:

[1] Wetboek van Strafrecht, artikel 225 t/m 235.

[2] Bron: http://images.tresoar.nl/archief-collectie/18_01/18_01_1_1882.pdf